

Κεφάλαιο Β, 37

Εισαγωγή

Θουκυδίδης Όλόρου Άλιμούσιος

Ο Επιτάφιος συμβάλλει στο:

i. να γνωρίσουμε την αθηναϊκή δημοκρατία στην ιδανική μορφή της.

ii. να επισημάνουμε τις αρετές του Αθηναίου πολίτη που είναι:

- η ατομική ελευθερία αλλά και ο σεβασμός στους νόμους
- το ενδιαφέρον για την πνευματική και αισθητική καλλιέργεια αλλά και η ανδρεία
- η επιμέλεια για τα ιδιωτικά θέματα αλλά και η ενεργητική συμμετοχή στα κοινά.

iii. να εκτιμήσουμε τον ιστορικό και την εποχή του στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτισμικής κληρονομιάς.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Βιογραφικά

424: Ο Θουκυδίδης εξορίζεται όταν διαταράσσονται οι σχέσεις του με την Αθηναϊκή Δημοκρατία.

Αιτία: Η αποτυχία του να αντιμετωπίσει, ως στρατηγός, το Λακεδαιμόνιο Βρασίδα, στην Αμφίπολη, στις ακτές της Θράκης.

Αποτέλεσμα: Αποσύρεται στη Σκαπτή Ύλη του Παγγαίου και ταξιδεύει στους τόπους των σημαντικών πολεμικών γεγονότων.

404: Επιστρέφει από την εξορία στην Αθήνα η οποία όμως, εξαιτίας του πολέμου, έχει χάσει την παλαιά αίγλη και

αυτοπεποίθησή της.

Πεθαίνει ανάμεσα στο 400 και 396 π.Χ.

Η διαμόρφωση του πνευματικού χώρου

Ο Θουκυδίδης διαμορφώνεται ως ιστορικός μέσα από την αττική τραγωδία, την *Ιστοριογραφία* του Ηροδότου και

τον *διαφωτισμό των σοφιστών*.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Το περιεχόμενο του ιστορικού έργου του Θουκυδίδη

- i. Η *Ἱστορία Ἡροδότου* τελειώνει το 479 π.Χ. με την εκδίωξη Περσών από τη Σησό.
- ii. Η *Θουκυδίδου Ξυγγραφή* αρχίζει το 479 π. Χ. με την εκδίωξη Περσών από Σησό. Από το 479 π.Χ.

μέχρι το 431 π.Χ., χρονολογία έναρξης του Πελοποννησιακού πολέμου, αναφέρεται, με *θαυμασμό*, στην αλματώδη ανάπτυξη της Αθήνας.

Αφήγηση γεγονότων :

Η *Ἱστορία* του Θουκυδίδη εξιστορεί τα γεγονότα του πολέμου ανάμεσα στο 431 π.Χ. και το 411 π.Χ.

Ο *Ξενοφών* συνεχίζει στα *Ελληνικά* του από το 411 π.Χ. μέχρι το 379 π.Χ., τη μάχη της Μαντινείας.

Ο Θουκυδίδης στοχεύει στο να γίνει η ιστορία του κτῆμα ἐσαεΐ.

- i. επειδή πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος,
- ii. επειδή ο χαρακτήρας του ανθρώπου ουσιαστικά δεν αλλάζει,
- iii. επειδή τα *ίδια* αίτια –η επιδίωξη του πλοῦτος και η δόξα - οδηγούν στα *ίδια* αποτελέσματα –τον πόλεμο-
- iv. επειδή η επίγνωση των λαθών του παρελθόντος μπορεί να οδηγήσει στην αποφυγή των λαθών του μέλλοντος.

Χαρακτηριστικές αρετές

Η μέθοδος του Θουκυδίδη είναι αυστηρά επιστημονική με γνώμονα

- i. την αμεροληψία,
- ii. την σύνδεση αιτίας και αποτελέσματος και
- iii. τη διεΐσδυση στη βαθύτερη έννοια της πολιτικής
- iv. την αυτοψία στα θέατρα των πολεμικών επιχειρήσεων. τη διασταύρωση των πληροφοριών. Η ιστορία του αποτελείται από αφηγηματικά μέρη και δημηγορίες, επηρεασμένες από τον τρόπο επιχειρηματολογίας των σοφιστών.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Το ύφος του Θουκυδίδη είναι πυκνό και άμεσο

I. Η ένταξη του Επιταφίου στην αρχαία ρητορική

i. Ο Επιτάφιος είναι κείμενο *ρητορικό* και όχι ιστορικό .

ii. Εκφωνείται στον *Κεραμεικό*, το δημόσιον σήμα, επί τοῦ

καλλίστου προαστείου, μετά το τέλος των πολεμικών γεγονότων του α΄ έτους του πολέμου, το 431 π.Χ.

iii. Η ρητορική είναι Τέχνη της *πειθοῦς*, είναι δηλαδή πειθοῦς δημιουργός.

iv. Οι ρητορικοί λόγοι είναι *δικανικοί* (αγορεύσεις στα δικαστήρια) *συμβουλευτικοί* (απαγγέλλονταν στις συγκεντρώσεις), *επιδεικτικοί* (εκφωνούνταν στις εορταστικές εκδηλώσεις).

v. Η ρητορική είναι η κατ' εξοχήν αττική τέχνη του 5ου αι. και είναι κυρίως δημιούργημα των σοφιστών.

*Ο Κεραμεικός, το δημόσιον σήμα, επί τοῦ καλλίστου προαστείου
επί της οδού Πειραιώς, δίπλα στο ναό της Αγίας Τριάδας, απέναντι και διαγωνίως από
το Φωταέριο,
με κατεύθυνση την Αθήνα.*

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Οι δημηγορίες του Θουκυδίδη είναι ενσωματωμένες στο έργο του.

i. Ο ιστορικός λαμβάνει υπόψη την αντίθετη άποψη και επιδίδεται σε αγώνα ρητορικών « δισσών » λόγων που

φωτίζουν ολόπλευρα τα πολιτικά γεγονότα και τις αιτίες τους καθώς και τις συνέπειες των πολεμικών επιχειρήσεων,

ii. καταδεικνύουν την εσωτερική τους σύνδεση,

iii. ανιχνεύουν τα βαθύτερα αίτια που οδήγησαν σε μια συγκεκριμένη πολιτική επιλογή,

iv. παρουσιάζουν τα σπουδαιότερα επιχειρήματα, κίνητρα και συναισθηματικές παρορμήσεις που δικαιολογούν

τις ειλημμένες αποφάσεις,

v. περικλείουν την ιστορική και πολιτική σκέψη του Θουκυδίδη που καθιστά την ιστορία του έργο « έ ς α ί ε ί »

και ένα μεταμφιεσμένο εγχειρίδιο πολιτικής θεωρίας.

Ο Θουκυδίδης παρουσιάζει τις δημηγορίες αντιθετικά και κατά ζεύγη, « κατά τον τρόπο που νομίζει ο ιστορικός ότι σε κάθε

περίσταση θα έπρεπε να έχουν μιλήσει οι αντίπαλοι ρήτορες.

λαμβάνει υπόψη

i. την αντίθετη άποψη και επιδίδεται σε αγώνα ρητορικών «δισσών» λόγων

ii. τις περιστάσεις

iii. το χαρακτήρα του ρήτορα

- αφαιρεί το μερικό περιστασιακό και τονίζει το γενικό και μόνιμο
- προσπαθεί να είναι στο πνεύμα αυτών που πραγματικά θα είχαν ειπωθεί
- είναι δημηγορίες για αναγνώστες και όχι για ακροατές.
- είναι δημηγορίες συμβουλευτικές αντίθετα με τον τύπο του Επιταφίου που είναι, κανονικά, δημηγορία εγκωμιαστική.
- Οι δημηγορίες διακρίνονται από τα αφηγηματικά μέρη στα οποία ιστορούνται τα γεγονότα και, σπανιότερα,

διατυπώνονται κρίσεις γι' αυτά.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Αμφορέας Διπύλου (760-750 π.Χ. , Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών). Πρόθεση και θρήνος νεκρής γυναίκας.

Ο αμφορέας ήταν σήμα του γυναικείου τάφου ενώ στον ανδρικό τοποθετούσαν μνημειώδη κρατήρα.

Ο διπλός μαιάνδρος και τα ελάφια, ανατολικής προέλευσης είναι καινοτομία του ζωγράφου.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!